

მაია ქუქჩიშვილი

ქართული საგანმანათლებლო სკოლები ათენში (XX ს-ის დასასრული და XXI ს-ის დასაწყისი)

საბერძნეთი გასულ საუკუნეში ევროპის ქვეყნებიდან ერთ-ერთი ადვილად მისაწვდომი იყო ქართული ემიგრაციისთვის. ემიგრაცია ქართველთათვის ზოგჯერ პოლიტიკური, უმთავრესად კი ეკონომიკური, პრობლემებით იყო გამოწვეული. დღესდღეობით, არაოფიციალური მონაცემებით, საბერძნეთის რესპუბლიკაში დაახლოებით 200 000 საქართველოს მოქალაქე ცხოვრობს. ძირითადად, ისინი შრომითი მიგრანტები არიან, რომელთა უმრავლესობა ქ. ათენში, ქ. თესალონიკში, ქ. ნავპლიოსა და კუნძულ კრეტაზე ცხოვრობს. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოდან საბერძნეთში 100 000-მდე ეთნიკური ბერძენი გადავიდა საცხოვრებლად.

საბერძნეთში ჩვენი თანამემამულეების მიერ დაარსებული ქართული დიასპორული გაერთიანებები სხვადასხვა ფორმით ფუნქციონირებს. დიასპორული ორგანიზაციების მიზანია იქ მცხოვრები ქართველების შეკავშირება, მომავალ თაობაში ეროვნული თვითმყოფადობის შენარჩუნება და ქართული კულტურის პოპულარიზაცია. ასევე, ქართველი ემიგრანტების ინტეგრაციის ხელშეწყობა ბერძნულ საზოგადოებაში.

ქ. ათენში გასული საუკუნის 90-იანი წლებიდან დღემდე ნაყოფიერად ფუნქციონირებს შუა საუკუნეების შემდეგ ქრონოლოგიურად პირველი ქართული კულტურულ-საგანმანათლებლო კერა **“ათენის ქართული ინსტიტუტი”**, რომელიც 1997 წელს თბილისის ი. ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ინიციატივით დაარსდა. ამით საბერძნეთის დედაქალაქში, რამდენიმეწლიანი მოსამზადებელი პერიოდის შემდეგ, საფუძველი ჩაეყარა ათენის ქართულ-ბერძნულ სამეცნიერო-კვლევით დაწესებულებას, რომლის დამაარსებელი გახლავთ ცნობილი ელინისტი, პროფესორი ავთანდილ მიქაბერიძე.

ათენის ქართული ინსტიტუტის ძალისხმევით, რომელიც, ფაქტობრივად, ერთადერთ ოფიციალურად რეგისტრირებულ, ქართულ სამეცნიერო და კულტურულ დაწესებულებას წარმოადგენს უცხოეთში და კერძოდ, ევროკავშირში, ხორციელდება ქართული მეცნიერებისა და კულტურის მიღწევათა პროპაგანდა საბერძნეთში, ისტორიულად ჩვენთვის ყველაზე ახლობელ ქვეყანასთან (კვიპროსთან ერთად, ევროკავშირის ერთადერთი მართლმადიდებელი სახელმწიფო), მისი მეშვეობით კი — სამეცნიერო და კულტურული კავშირები ევროპის სხვა სახელმწიფოებთან.

ბატონი ავთანდილ მიქაბერიძის ინიციატივით, 2005 წლიდან ჩამოყალიბდა კიდევ უფრო ფართო პროფილის მქონე მეორე კულტურულ-საგანმანათლებლო კერა — **ათენის განათლებისა და კულტურის ცენტრი “კავკასია”**, რომელიც აქტიურად ჩადგა ქართული დიასპორის სამსახურში და რომლის ფარგლებში ფუნქციონირება დაიწყო რამდენიმე სასწავლო-საგანმანათლებლო,

სპორტულ-კულტურულმა და სოციალური მიმართულების განყოფილებამ: ბერძნულ-ქართული თავისუფალი უნივერსიტეტი, ათენის ქართული ბიბლიოთეკა, ქართულენოვანი რადიო “ივერია“-ს რედაქცია, ათენის ჯანმრთელობის ცენტრი, საფეხბურთო კლუბი F.C. CAUCASUS, კომპიუტერული ტექნოლოგიების შესწავლა. ცენტრში ფუნქციონირებს არასამთავრობო ორგანიზაცია — ბერძნულ-ქართული ასოციაცია “დიოსკურია“ - “დიალოგისა და მშვიდობის აფხაზეთი“ და რამდენიმე სასწავლო-შემოქმედებითი სტუდია და კაბინეტი:

1. წმ. ნინოს სახელობის ქართული პოლიფონიური მუსიკის გუნდი თავისი სასწავლო სტუდიებით (ქართული ფოლკლორი, საეკლესიო, კლასიკური და საესტრადო მუსიკა; ფორტეპიანო, გიტარა, ფანდური, სალამური და სხვა ხალხური ინსტრუმენტები).

2. ქართული ხალხური სიმღერისა და ცეკვების ანსამბლი - “კავკასია“ თავისი სტუდიებით, მათ შორის, თანამედროვე ევროპული და ლათინო-ამერიკული ცეკვების სტუდია.

3. ათენის საკვირაო სკოლა, სადაც მიმდინარეობს მეცადინეოები ქართული ენის, ისტორიისა და კულტურის, წერა-კითხვის, ლიტერატურული მეტყველებისა და ზოგადი უნარ-ჩვევების.

4. უცხო ენების შემსწავლელი კურსები ბერძნულში, ინგლისურში, ფრანგულში, უკრაინულში, რუსულსა და არაბულში.

განათლებისა და კულტურის ცენტრი “კავკასია“ მუდმივად მასპინძლობს უფასო სამედიცინო დახმარებას საბერძნეთის ქართული დიასპორისთვის.

ასევე, ცენტრი მასპინძლობს რამდენიმე საერთაშორისო არასამთავრობო ორგანიზაციას, როგორცაა “ვეფხისტყაოსნის“ მეგობართა საერთაშორისო ასოციაცია, ფონდი რუსთაველი; საერთაშორისო ორგანიზაცია “საბერძნეთის ემიგრანტთა ფორუმის“ ახალგაზრდული ცენტრი; “მსოფლიო ფილოსოფიური ფორუმის“ წარმომადგენლობა ათენში; “საქართველოს ოლიმპიელთა კლუბის“ წარმომადგენლობა ათენში.

ათენის განათლებისა და კულტურის ცენტრი “კავკასია“ მიჩნეულია საბერძნეთის უცხოელ დიასპორულ ორგანიზაციებს შორის სანიმუშო კულტურულ-საგანმანათლებლო დაწესებულებად, სადაც სწავლობს 150-მდე მოსწავლე და დასაქმებულია 25-მდე ქართველი ემიგრანტი.

ათენის **ვახტანგ მეექვსის სახელობის ქართული საკვირაო სკოლა** 2004 წლის 26 მაისს დაარსდა, მაშინდელი ელჩის, ზვიად ჭუმბურიძის თაოსნობით. ეს გახლდათ ათენის ქართველთა სათვისტომოს ბაზაზე შექმნილი სკოლა.

სათვისტომოს საინიციატივო ჯგუფისა და ელჩის თანხმობით, სკოლის ხელმძღვანელად დაინიშნა ქალბატონი დარეჯან ღამბაშიძე. წინა სათვისტომოს დაშლის შემდეგ, ქალბატონმა დარეჯანმა დააფუძნა სათვისტომო “იბერია“, რომლის შემადგენლობაშიც შევიდა საკვირაო სკოლა და რეწვის შემსწავლელი სკოლა. 2004 წლიდან დღემდე 350-ზე მეტ ბავშვს ასწავლეს ქართულად წერა-კითხვა, შექმნეს კლას-კომპლექტები, პირველ წლებში სკოლაში 165 მოსწავლე ჩაეწერა. ეს სკოლა იყო გერმანიისა და ინგლისის შემდეგ მესამე ქართული საკვირაო სკოლა ქართულ ემიგრაციაში.

სწავლა დედაენის ერთადერთი წიგნით დაიწყო, აქსეროქსებდნენ და ისე ასწავლიდნენ ბავშვებს. ახალი გამოწვევებისათვის პედაგოგებმა დაიწყეს ყოველკვირეული ერთსაათიანი პრეზენტაციები - სწავლა-სწავლების შესახებ, რითაც კვალდაკვალ მიჰყვებოდნენ საქართველოს განათლების სამინისტროს მიერ შემუშავებულ პროგრამას. დიასპორის სამინისტროს დახმარებით, გაიარეს კონსულტაციები თბილისში, ასევე, პედაგოგებმა ტესტირების შემდეგ, მიიღეს სერთიფიკატი. როგორც სკოლის დირექტორი ბრძანებს, მოაწყვეს პედაგოგთა ფორუმი, სადაც საუბარი ჰქონდათ საქართველოდან მიგრირებულ სწავლაშეწყვეტილ უფროსკლასელებზე, რომლებმაც უსაბუთობის გამო, ვერ მოახერხეს მიმღებ ქვეყანაში სწავლის გაგრძელება. ეს ბავშვები რჩებოდნენ სკოლებსა და სხვადასხვა საფეხურის საგანმანათლებლო დაწესებულებების მიღმა. სკოლამ შეძლო კერძო “ჰუმანიტარულ კოლეჯთან” თანამშრომლობა, რეკომენდაცია გაუწია და გააფორმა ხელშეკრულება ასეთი მოზარდების იქ მოსახვედრად. ასევე, საქართველოდან ათენში სასწავლებლად რეკომენდაცია გასწია ქართველი ახალგაზრდებისათვის.

2013 წლის ნოემბერში გაიმართა ათენში დროებით მყოფი “პედაგოგების ფორუმი”, სადაც სკოლის დირექტორის ინიციატივით, შეთავაზებულ იქნა რეპეტიტორობა გაეწიათ ასაკის განუსხვავებლად იმ ქართველი ბავშვებისათვის, ვინც ათენში დაიბადა და საერთოდ არ იცოდა ქართული. საკვირაო სკოლის პედაგოგებმა 2013 წელს შექმნეს “მცირე მეცნიერული კვლევები”. სადაც, თითოეულ ბავშვზე დაკვირვებისას, მოიძებნა ენის ფლობის სხვადასხვა დონე და შეიმუშავეს სასწავლო სტრატეგია.

2009 წელს მოაწყვეს პირველი თბილისობა ათენში, საახალწლო ღონისძიებები, დედაენის დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიებები; სხვადასხვა წლებში უმასპინძლეს ევროპის ქართული დიასპორების ფესტივალს. სკოლამ ბევრი საინტერესო საქველმოქმედო ღონისძიება ჩაატარა: მათ შორის, სახალხო დიპლომატიის თვალსაზრისით, ბერძნულ-რუსულ-ქართული ფორუმი 2014 წლის 29 დეკემბერს, “მობილ აირ ტურის” ბერძნული კომპანია და მაშინდელი ელჩის დავით ბაქრაძის მეუღლის, ანა მაცუკაშვილის მხარდაჭერით. ღონისძიებაზე საელჩომ საახალწლო საჩუქრები გადასცა ბავშვებს, შემოსული თანხა კი საბერძნეთის ობოლ ბავშვთა სახლის ფონდში გადაირიცხა. აგრეთვე, მცირეოდენი წვლილით, რომელიც სკოლამ შეაგროვა, მონაწილეობა მიიღეს მანათას მთაზე სამების ეკლესიის მშენებლობაში.

სკოლაში გამოსცეს გაზეთი “პატარა ემიგრანტები”, ასევე, დაიწერა წიგნი საკვირაო სკოლის იუბილესთან დაკავშირებით, პირველი გამოცემის შემდგენელი - სკოლის დირექტორი, დარეჯან ღამბაშიძე, რედაქტორი - ანა ყურშავიშვილი, გაზეთ “ელადას” რედაქცია.

შექმნეს პროექტები - “ემიგრანტთა კავშირი სამშობლოში”, “მსოფლიო ქართველ ემიგრანტთა გაერთიანება”, რომლის განხილვაც სამი დღის მანძილზე მიმდინარეობდა თბილისში, 2014 წლის 23 მაისიდან 26 მაისამდე, მათ შორის, იუსტიციის სახლში, რომელსაც ესწრებოდნენ დიასპორის სამინისტროს წამომადგენლები და 13 ორგანიზაცია. პროგრამა ითვალისწინებდა “დიასპორის სახლის” შექმნას საქართველოში, რომელიც მოიცავდა დიასპორასთან ეფექტურ ურთიერთობას და დიასპორული ორგანიზაციების გაძლიერებას, დიასპორული ლობის შექმნას მიმღებ ქვეყანაში.

სასწავლო პროცესის გარდა, სკოლაში საქართველოდან უამრავ სტუმარს მასპინძლობენ - მთავრობის წარმომადგენლებს, მეცნიერებს, მკვლევარებს, მწერლებს, ჟურნალისტებს... სკოლა თანამშრომლობს ქვეყნის კულტურის მოღვაწეებთან, პარლამენტარებთან, ადვოკატებთან. ქართული სიმღერის პოპულარიზაციის მიზნით, იწვევენ საქართველოდან ქართველ ცნობილ მომღერლებს.

სკოლას მიღებული აქვს უამრავი ჯილდო; ასევე, გაცემული აქვს სიგელები მეგობარ ორგანიზაციებზე. დიასპორის ყოფილმა მინისტრმა კონსტანტინე სურგულაძემ 2014 წელს ათი წლის იუბილარი სკოლა დააჯილდოვა საპატიო სიგელით, ხოლო ათენის პირეის მუნიციპალიტეტმა კულტურის ფესტივალზე მონაწილეობისათვის სკოლის ანსამბლი “ნერგები“, რომელიც 2007 წელს დაფუძნდა, სამგზის სიგელით დააჯილდოვა. თბილისის ჰუმანიტარულმა კოლეჯმა ოქროს მედალი გადასცა 2007 წელს.

2015 წელს შეიქმნა ათენის ქართული სახლი, რომლის შემადგენლობაში შედის ახლა სკოლა. სწავლობენ დიასპორისა და განათლების სამინისტროს მიერ მომზადებული სახელმძღვანელოებით; ასწავლიან, ასევე, იაკობ გოგებაშვილის “დედაენით“; ლებულობენ მონაწილეობას სხვადასხვა დიასპორულ პროგრამაში. სკოლის ინიციატივით ეწყობა ქართველ მხატვართა გამოფენები, როგორც ხელთნაკეთი ნიმუშების, ასევე სხვა.

დიასპორა ეხმარება სკოლას: ჩუქნიან წიგნებს, დროშებს, რვეულებს, მუსიკალურ საკრავებსაც კი, რაც სკოლას სჭირდება და რაც დიასპორას შეუძლია; სკოლა მუშაობს მშობლების შემოწირულობებითა და საწვევოებით, რომელიც იკრიბება ისევე ორგანიზაციის წევრებიდან, ანუ ისინი თვითდაფინანსებაზე არიან. სხვა შემოსავალი სკოლას არ აქვს.

სკოლა თანამშრომლობს “საბერძნეთის ქართველ ქალთა კავშირთან“. მათი წარმომადგენელი, მწერალთა კავშირის წევრი ზაირა კელოშვილი, ხშირად სტუმრობს სკოლას. სულ მალე იგეგმება ერთობლივი ღონისძიება საბავშვო ანთოლოგიაზე, რომელიც მწერალთა კავშირმა გამოსცა.

როგორც სკოლის დირექტორი, ქალბატონი დარეჯანი აღნიშნავს: “ჩვენ გვაქვს ისტორია, ცნობადობა, გამოცდილება. პედაგოგებს ყველას აქვთ სერთიფიკატი და ყველა პროფესიონალია. ასევე, სკოლის დამთავრებისას ბავშვი თუ საქართველოში ბრუნდება, ვაძლევთ ცნობას ან სერთიფიკატს, ვატანთ პირად საქმეს, სადაც ბავშვის მთელი წლების სასწავლო პროცესია აღნიშნული.

გვაქვს აღიარება აქაური მუნიციპალიტეტიდან, საეპისკოპოსოდან, განათლების სამინისტროდან, გამგეობიდან, ასევე საქართველოს დიასპორის სამინისტროდან. ჩვენგან წამოსული ბავშვი აუცილებლად გადადის მომდევნო კლასში. მოცემულ პროგრამას გავდივართ ბოლომდე. ბავშვები სწავლობენ მონდომებით და ხალისით“.

ამჟამად ხუთი მასწავლებელი უძღვება მეცადინეობებს. ესენი არიან: თამარ აფციასური (14 წელია ასწავლის), მერი ზუკაკიშვილი, ელენე მეტრეველი, ლიკა ჭანელიძე, მარეზი გოგოლაძე, არჩილ ჩახვაშვილი წელს კუნძულზე გადავიდა. 15 მოსწავლე აქტიურად დადის მეცადინეობებზე. მათ შორის ოთხი უკვე გაიზარდა, თუმცა 6 წლიდან დადინ ამ სკოლაში, ახლა არიან 15-16 წლის,

მაგრამ მაინც სწავლობენ ლიტერატურას, ისტორიას, გეოგრაფიასა და მეტყველებას.

სკოლას უკვე მეორე თაობის ემიგრანტი ბავშვები ჰყავს. სამი ბავშვი ერთი წლის ასაკიდან ამ სკოლაში არის, ახლა უკვე 14-15 წლისანი არიან და მაინც დადიან სკოლაში. ერთი ექსკლუზივი ბავშვი ჰყავთ, 18 წლის, სულ ამ სკოლაში გაიზარდა, მას არ ესმის და ვერ ლაპარაკობს, ყრუ-მუნჯია, მხოლოდ სკოლის დირექტორთან თუ ახერხებს კომუნიკაციას.

მოსწავლეთა ასაკი, ფაქტობრივად, შეუზღუდავია, 5 წლიდან და ზევით, შეიძლება 18 წლის იყოს და არ იცოდეს ენა, ნებისმიერი მოქალაქეს შეუძლია ამ სკოლაში ისწავლოს ქართული.

ათენის ქართულ-ბერძნული კულტურისა და განათლების ცენტრი “არმაზი“ საბერძნეთში, ქალაქ ათენში 2014 წელს დაარსდა. არმაზის დაარსების იდეა და სამომავლო საქმიანობა მოიაზრება სხვადასხვა მიმართულებით: საგანმანათლებლო, სამეცნიერო, კულტურული, სოციალური და სხვა, რაც გამოიხატება ორგანიზაციის ინიციატივების, იდეური მიმართულებების რეალიზებასა და თითოეული კუთხით პროდუქტიულ მუშაობაში. ორგანიზაციის მუშაობის ძირითად მიმართულებას წარმოადგენს ორი ქვეყნის, საქართველოსა და საბერძნეთს შორის მეგობრული ურთიერთობა, საბერძნეთში მცხოვრებ ქართველ მოქალაქეთა მიმართ დადებითი დამოკიდებულების შენარჩუნება, კულტურული კავშირები ქართული კულტურის პოპულარიზაციის და ქართველ ემიგრანტთა კულტურული საქმიანობის გაცნობის მიზნით. ამ მიზნით “არმაზი“ გაწევრიანებულია სხვადასხვა საერთაშორისო და ადგილობრივ საზოგადოებრივ ორგანიზაციაში. აქტიურად მონაწილეობს შემოთავაზებულ სხვადასხვა სახის ღონისძიებაში.

კულტურისა და განათლების ცენტრი “არმაზი“ მუშაობს შემდეგი მიმართულებით: ქართული ფოლკლორის სტუდია; ქართული ხალხური ცეკვისა და სიმღერის ანსამბლები; ვოკალი; მუსიკა; სასწავლო პროგრამები: ქართული ენა და ლიტერატურა; საქართველოს ისტორია; ბერძნული ენა; ინგლისური ენა; საბავშვო ცენტრი (2-6 წლამდე) სკოლამდელი აღზრდა.

“არმაზის“ სააქტო დარბაზი დაარსების დღიდან მასპინძლობს და, შესაბამისად, ეხმარება როგორც ქართველ, ასევე ბერძენ შემოქმედ საზოგადოებას. იმართება გამოფენები, პრეზენტაციები და ა.შ.

ქართულ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობისა და მხარდაჭერის მიზნით, იმართება გაერთიანებული ღონისძიებები და ხორცილდება ღია პროექტები. “არმაზი“ წარმოადგენს დასაყრდენს იმ ორგანიზაციებისათვის, რომელთაც სამუშაო ბაზა არ გააჩნიათ.

“არმაზის“ ძირითად, შიდა საქმიანობას საწყის ეტაპად წარმოადგენს ქართული ემიგრაციის კულტურული განვითარების პროგრამა. ამ მიზნით შექმნილია სხვადასხვა საინიციატივო ჯგუფი. არმაზის ბაზაზე ჩამოყალიბდა ქართულენოვანი თეატრალური დასი, რომელიც წარმატებით მოღვაწეობს. შეიქმნა მხატვართა გაერთიანება, სადაც გაწევრიანებული არიან როგორც ქართველი, ასევე ბერძენი მხატვრები. სულ ახლახანს, 12 მარტს, არმაზის სააქტო დარბაზში გაიმართა ათენის ქართული ემიგრაციის წარმომადგენლების ხელთნაკეთი ნამუშევრებისა და ნახატების გამოფენა “ხელოვნება და ფანტაზია“.

ჩამოყალიბდა ლიტერატურისა და პოეზიის მოყვარულთა დასი, რომელიც აწვევანებს არა მხოლოდ მოყვარულებს, არამედ თავად ემიგრანტ პოეტთა და მწერალთა ნაწილს.

შექმნილია საქველმოქმედო საინიციატივო ჯგუფი, რომელიც, ძირითადად, დახმარებას უწევს ქართულ და, ხშირ შემთხვევაში, ბერძნულ მშობელთა მზრუნველობას მოკლებულ ბავშვთა სახლებს.

ემიგრანტი ბავშვების ინტეგრაციის მიზნით, მათთვის, რომლებიც ენის ბარიერის ან სხვა მიზეზის გამო, ვერ ძლევენ საბერძნეთის სასკოლო პროგრამებს, ბერძენი მეგობრების დახმარებით, შექმნილია დამხმარე პროგრამები ბერძნულ ენასა და მათემატიკაში.

ფუნქციონირებს საბავშვო ცენტრი სკოლამდელი აღზრდის პროგრამით. ახლახანს დაარსდა ნიკო გომელაურის სახელობის მოყვარულთა თეატრალური დასი რეჟისორის, ნიკოლოზ ტყავაძის ხელმძღვანელობით, რომელიც ითვალისწინებს ახალ სასწავლო პროგრამას: მხატვრულ კითხვას, სასცენო მეტყველებას, სამსახიობო ოსტატობას.

“არმაზის“ საქმიანობა დღითიდღე ფართოვდება და სასარგებლო ხდება ემიგრანტთა ყველა თაობისათვის.

ქართველები ათენში აქტიურად არიან ჩაბმულნი ქართულ-ბერძნულ კულტურულ და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში.

MAIA KUKCHISHVILI

GEORGIAN EDUCATIONAL SCHOOLS IN ATHENS (THE END OF THE 20TH CENTURY AND THE BEGINNING OF THE 21ST)

Georgian educational centres founded in Greece have historical roots. In our article we have just discussed the activities of some Georgian educational centres from the end of the 20th century and the beginning of the 21st. These centres are as follows: Georgian institute at Athens, CAUCASUS-Cultural Centre, Vakhtang VI Georgian Sunday-school, Georgian-Greek cultural and educational centre “Armazi”. All these schools are following different curriculums. Their aim is to connect Georgians, keep the national identity in the future generations, popularize Georgian culture among the Georgian population living in Greece and facilitate the integration of Georgian immigrants in Greek society.

Georgian educational organizations comprise Sunday-schools, Georgian library, the ensembles of Georgian music and dance, theatres and sections of different fields, children center with pre-school program, etc.

Our nationals in Athens actively participate in Greek cultural, public and political affairs.